

La venjança d'en Tonet Rovira

L'amo forner va dir a en Tonet Rovira:

- Apa, home, a veure si et passa l'ensonyament. Potser ja és hora que passis ànsia de la fornada.

En Tonet Rovira va fer un badall.

L'amo trescava pel treballador del forn entre els estris de la feina: les pales d'enfornar, les caixes de fusta, els cabassos de farina, la pastera...

En Tonet va tornar a adormir-se.

Quan l'amo li pegà un crit retronjent com una canonada, en Tonet va fer un bot arrossegant les saques buides que el cobrien.

- El cap que t'aguanta! Per què et penses que et tinc, ninot? Perquè ets tan maco? Perquè vas mamar llet tendral?

En Tonet, amb els ulls oberts per força de voluntat, però adormit encara d'ulls cap endintre, esverat, topava de cap per totes bandes. L'amo forner, un cop que el pogué abastar, va agafar-lo pel clatell com a la gata i el va amorrar al safareig, allí al costat de la carbonera.

Finalment, en Tonet Rovira estigué espavilat del tot. Es posaren a la feina, i ni mosso ni amo es digueren ja un sol mot.

Al cap de ben poca estona, a en Tonet començaven a remenar-se-li les tripes.

-Coi, baixés la mestressa a apanyar la teca! –pensava, tot capficat.

Pensament ben inútil si bé s'ho remirava, car prou sabia ell mateix que fins ben bé a les set la mestressa no baixaria. Tot just eren poc més de les cinc.

Ho sabia de cada dia. Ho sabia massa bé, massa rebé, mil vegades més que bé.

A fora feia un fred que pelava. No passava ningú. No es veia ni una rata. Portalet amunt, sonà, com gairebé cada dia, un miol desesperat de gat, un miol esgarrifós com de contes de fantasmes. Llevat d'això, dessota d'aquell cel fi i estrellat d'on en queia un aire més tallant que la fulla d'una ganiveta, no es veien més que les pedres grises de la vella vila, mortalla de segles passats. Amo i mosso es passaven pel clatell les peludes bufandes.

Al'entrar al local de les xolls, tots els garrins es desvetllaven. Els garrins petits, que les mares encara jeien. Hom les veia per allí, estiradotes per terra, treient fum per les narius obertes, eixancarrades damunt la pròpia brutícia, grasses i satisfetes i felices en aquest món, tan felices com mai ell, en Tonet, no havia pogut sentir-s'hi.

«Portalet amunt... no es veien més que les pedres grises de la vella vila, mortalla de segles passats...»

Plaça Major de Santa Coloma. Any 1913.

Fons fotogràfic Josep Salvany de la Biblioteca de Catalunya.

Arxiu de l'ACBS.

- Veieu, vós, aquestes sí que n'estan, de bé. Dormen tant com volen i ja tenen la feina feta. Qui hagués nascut cotxa, maleïtsiga.

- Animal. Mira que ho ets, d'animal. I això enveges? No van a parar al «matadero», ruc, més que ruc? I això també t'agradaria?

A en Tonet se li escapà la cadena dels dits mentre pouava l'aigua de la cisterna.

- I què... el «matadero», el «matadero»... Què té més, que mos matin allà o mos feu morir aquí, pencant com una mula...

I a mesura que anava fent i ajudant l'amo en aquella feina a la qual tenia més avorrició que a totes les altres feines, l'exemple de les cotxes dormint i romflant satisfetes de la vida, sense angúnies, sense maldecaps i amb els òbits caramulls de menges i amb l'obligació només de donar mamar, li enterbolia els pensaments, li deturava els braços, li segava les cames i el feia endormiscar altra volta de forma que caminava com un estaquirot, ben adormit per dintre. Fins que a l'amo li pujaven les sangs al cap i li etzivava un pinyoc coent com una picada de grívia.

Quan tornaven a casa ja eren més de les sis, i mentre carrisquejava la paella i es donava una ullada al forn de pa, dintre la simplicitat de xicot mandrós que constituïa el tret més característic d'en Tonet Rovira, s'anava eixamplant aquella idea llampant que nasqué petita, es congrià sense adonar-se'n, i per fi es materialitzà en una cosa ben concreta: es venjaria.

Sabia que s'havia de venjar de l'amo dèspota, que no podia sofrir de rostir una fornada ni que passés mitja hora l'àpat dels garrins. Ah, sí? Doncs es venjaria.

Es venjaria al seu estil. No cap venjança de cops i males passades. L'amo era molt més gran i gros.

Es venjaria d'una forma magistral i superba, tant, que ell mateix ho ignorava.

A la butxaca de les calces feia temps que hi portava un clau. En el requartó del safareig i la carbonera, feia poc temps que l'amo hi havia fet encastar un vàter, blanc i polit i amb una tapadora. Així no havia d'anar a dalt del pis.

Macatxu.

Amb parsimònia, cada dia una mica, i una mica més, el clau anà obrint un foradet entre pedra i pedra, per entremig del ciment. Una mica cada dia, quan no el veia ningú. No tot en un moment, amb un bon cop d'eina per ensorrar-ho. Això no fóra un art, i sobretot, fóra massa de pressa, i en Tonet Rovira, mosso de forner, amb presses no feia res.

Rac, rac.

Polsineta.

Rac, rac. El clau va penetrant endins.

I una mica cada dia, una mica cada dia quan no el veia ningú, el clau va traspasar tot l'envà, i el tornà a treure, i va quedar, entre rajol i rajol, un foradet petit i rodó on, posant un ull i dirigint-lo al lloc exacte, es veia de pla l'estri del vàter posat a l'altre cantó.

Magistral venjança!

Quan l'amo es ficava al requartó, el Tonet es tornava viu, es desvetllava, davallava del món de les nimfes on s'encantava tan sovint.

Ja en tenia prou. Se sentia venjat des del fons de la seva ànima. El que ell veia fer a l'amo en aquells curts moments, l'enlairava a ell i empetitia a l'altre. Quan l'amo cridava i li deia «ruc», a ell li venien ganes de riure i no s'empipava gens.

L'amo, al cap de poc començà a sospitar si anant posant anys el seu escarrassot encara perdia més el pesquis.

-Com més gran es fa més idiota es torna –deia, fins i tot en veu alta.

Però en Tonet Rovira, estargint-se-li el mig riure als llavis i rosegant-lo en la forma que roseguen els conills, dintre seu pensava:

- Aneu dient, aneu dient, que jo us he vist «fent la feina».

I se sentia tot consolat.

NOTA DE L'AUTOR

Aquests dos personatges ja no són vius, però la contalla és certa.